

SPRÁVA

O STAVE SLOVENSKÝCH NADÁCIÍ

analýza údajov za rok 2008

Fórum donorov, december 2009

Správu o stave slovenských nadácií každoročne zostavuje Fórum donorov s cieľom poskytnúť objektívny, prehľadný a vecný obraz o stave a zložení slovenského nadačného sektora. Správa zároveň poskytuje prehľad o medziročných zmenách a trendoch vo vývoji slovenských nadácií.

Správa o stave slovenských nadácií

Správa o stave slovenských nadácií, analýza údajov za rok 2008 (ďalej len „Správa“) sprostredkúva údaje o nadačnom sektore v roku 2008, aktivitách a oblastiach podpory nadácií, majetku a financovaní nadácií.

Správa zároveň poskytuje porovnania s predchádzajúcimi rokmi.

Predmet analýzy

Predmetom analýzy sú nadácie a ich pôsobenie v rámci mimovládneho neziskového sektora. Právnu úpravu nadácie definuje zákon č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „nadačný zákon“), ktorý nadobudol účinnosť 1. marca 2002.

Nadácia vzniká dňom zápisu do registra nadácií, ktorý spravuje Ministerstvo vnútra SR (ďalej len „MV SR“). Register nadácií je verejný zoznam, do ktorého sa zapisujú zákonom ustanovené náležitosti týkajúce sa nadácií.

Nadačný zákon zároveň ukladá nadáciám povinnosť vypracovať výročnú správu v lehote určenej správnou radou alebo nadačnou listinou, najneskôr však do 15. mája nasledujúceho kalendárneho roka.

Metodológia

Správa za rok 2008 bola vypracovaná na základe údajov zapísaných v **registri nadácií** spravovanom MV SR (register je prístupný na www.civil.gov.sk) a údajov z **výročných správ nadácií za rok 2008** doručených MV SR v zákonom stanovenej lehote.

Povinnosť predložiť výročnú správu MV SR do 15. mája 2009 malo 376 nadácií zapísaných v registri nadácií k 31. decembru 2008. Výročnú správu za rok 2008 na MV SR zaslalo 341 nadácií, čo predstavuje 90,7 % nadácií.

Všetky analyzované dáta boli čerpané z uvedených zdrojov.

Sledované oblasti analýzy

Správa vyhodnocuje nasledujúce údaje o slovenskom nadačnom sektore za rok 2008:

- I. Špecifické údaje o nadáciách
 - I. 1. Rozdelenie nadácií
 - I. 2. Príjmy nadácií
 - I. 3. Výdavky nadácií
- II. Nadačné imanie slovenských nadácií
- III. Majetok slovenských nadácií
- IV. Prostriedky prerozdelené nadáciami tretím osobám
- V. Oblasti podpory a záujmov

V záujme detailnejšieho spracovania sledovaných oblastí boli analyzované údaje rozčlenené a následne skúmané podľa nasledujúcich kritérií:

A. Typ nadácie

B. Napĺňanie poslania nadácií (v roku 2008)

A. Typ nadácie

1. Firemné nadácie
2. Komunitné nadácie
3. Ostatné nadácie

Do kategórie „Ostatné nadácie“ boli zaradené všetky nadácie, ktorých zriaďovateľom (jedným zo zriaďovateľov) nebol subjekt zriadený za účelom podnikania (**firemná nadácia**) a ktoré nespĺňajú špecifiká **komunitnej nadácie**.

Tematicky je túto kategóriu možné ďalej rozčleniť na:

- 3.1. školské nadácie – nadácie zriadené pri školách a školských zariadeniach;
- 3.2. zdravotné nadácie – nadácie pridružené k nemocniciam, ich jednotlivým oddeleniam, rôznym sociálnym zariadeniam, rehabilitačným a ozdravným centráam;
- 3.3. cirkevné nadácie – nadácie zriadené na opravu cirkevných pamiatok a šírenie náboženskej viery;
- 3.4. vládne nadácie – nadácie, jedným zo zriaďovateľov ktorých je inštitúcia štátnej správy;
- 3.5. nezávislé nadácie – nadácie pracujúce samostatne a nezávisle od iných inštitúcií;
- 3.6. iné nadácie.

Rozdelenie jednotlivých nadácií do zadefinovaných podkategórií je však vzhľadom na neúplnosť zverejnených údajov náročné a nepresné, a preto sme pri analýze sledovaných oblastí túto kategóriu ďalej nešpecifikovali.

B. Napĺňanie poslania nadácií (v roku 2008)

1. Grantujúce nadácie
2. Operačné nadácie
3. Neaktívne nadácie

Nadácie môžu svoje verejnoprospešné poslanie napĺňať implementáciou vlastných programov a projektov (**operačné nadácie**) alebo rozdeľovaním finančných prostriedkov tretím osobám (**grantujúce nadácie**). Nadácia, ktorá v roku 2008 realizovala vlastné programy a mala aj grantový systém, bola zaradená do skupiny grantujúcich nadácií.

V prípade, že nadácia v roku 2008 nevykonávala žiadnu činnosť, bola zaradená do skupiny **neaktívnych nadácií**. V tejto skupine sa nachádzajú aj nadácie, ktoré sú vedené v registri nadácií, ale nepredložili MV SR výročnú správu za rok 2008.

STRUČNÉ ZHRNUTIE ZÁVEROV ANALÝZY

- K 31. decembru 2008 bolo v registri nadácií zapísaných 376 nadácií a svoju zákonnú povinnosť zaslať výročnú správu MV SR si v roku 2009 splnilo 341 nadácií, čo predstavuje 90,7 % nadácií.
- V roku 2008 bolo zaregistrovaných 17 nových nadácií.
- Slovenský nadačný sektor v roku 2008 tvorili operačné, grantujúce a neaktívne nadácie.
- Vo výročných správach 18 nadácií informuje o tom, že spravuje 60 nadačných fondov
- Registrované nadačné imanie aktívnych (grantujúcich a operačných) nadácií malo k 31. decembru 2008 hodnotu 11 104 481 €.
- Aktíva slovenských nadácií k 31. decembru 2008 predstavovali 71 325 829,72 €.
- Príjmy slovenských nadácií v roku 2008 predstavovali 47 688 959,24 €.
- Výdavky nadácií v roku 2008 boli 47 156 180,71 €.
- Grantujúce nadácie udelili v roku 2008 granty v celkovej výške 28 832 223,46 €.
- TOP 10 nadácií v roku 2008 prerozdělilo granty v hodnote 68,44 % z celkového objemu udelených grantov.
- Najčastejšie podporovanou oblasťou bola aj v roku 2008 oblasť vzdelávania.

MEDZIROČNÉ POROVNANIA: ZMENY A TRENDY VO VÝVOJI

- Svoju zákonnú povinnosť zaslať výročnú správu MV SR si v roku 2009 splnilo o 6,4 % viacej nadácií ako v roku 2008.
- V roku 2008 klesol počet nadácií, ktoré spravovali nadačné fondy a o tejto skutočnosti informovali vo svojej výročnej správe.
- Aktíva slovenských nadácií medziročne opäť klesli, a to presne o 980 451,84 € (29 537 092 Sk).
- Príjmy nadácií v roku 2008 boli v porovnaní s rokom 2007 vyššie o 8 827 701,55 € (265 943 337 Sk).
- Výdavky nadácií stúpili v roku 2008 o 8 432 312,16 € (254 031 836 Sk).
- V porovnaní s rokom 2007 granty nadácií na podporu verejnoprospešných aktivít stúpili v roku 2008 o 4 358 548,63 € (131 305 636 Sk).
- Podiel TOP 10 grantujúcich nadácií na celkovom objeme udelených grantov ostal v roku 2008 nezmenený.
- V roku 2008 opäť vzrástol počet grantujúcich nadácií, a to z 211 na 225 nadácií. Stúpol aj počet operačných nadácií z 82 na 90 nadácií. Počet neaktívnych nadácií sa v roku 2008 klesol zo 70 na 61 nadácií.

I. ŠPECIFICKÉ ÚDAJE O NADÁCIÁCH

I. 1. ROZDELENIE NADÁCIÍ

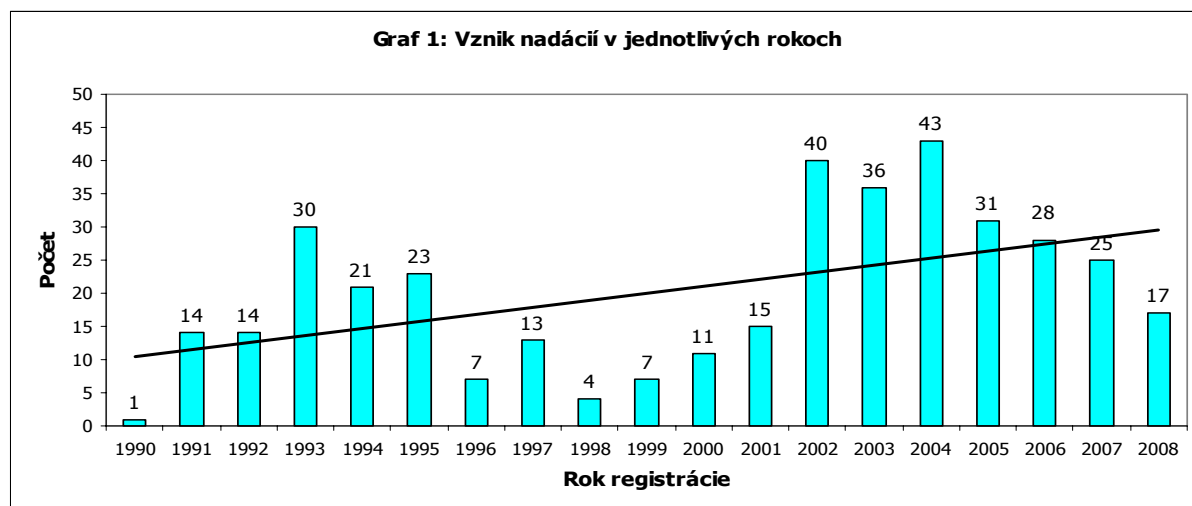
I. 2. PRÍJMY NADÁCIÍ

I. 3. VÝDAVKY NADÁCIÍ

Silný a stabilný nadačný sektor je jedným z pilierov rozvoja občianskej spoločnosti a plní dôležitú úlohu v udržateľnom rozvoji neziskového sektora. Faktory, ako je vhodné legislatívne prostredie, dostupnosť finančných zdrojov, vhodné podmienky na nadväzovanie medzisektorových partnerstiev či dostupnosť medzinárodných iniciatív neovplyvňujú len samotnú činnosť a efektívne fungovanie nadácií, ale hrajú kľúčovú úlohu aj pri rozhodovaní o výbere vhodnej právnej formy na realizáciu verejnoprospešných projektov.

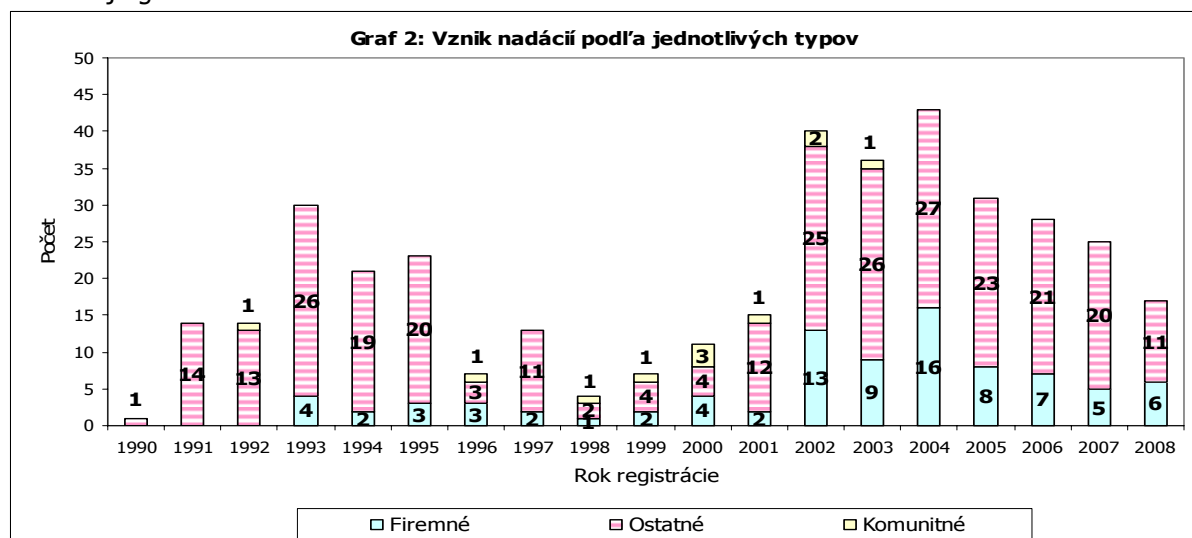
V rokoch 2002, 2003 a 2004 je možné pozorovať nadpriemerný nárast vzniku nadácií (graf 1), pričom hodnoty za rok 2002 sú sčasti ovplyvnené aj zmenou legislatívy. Nadačný zákon, ktorý nadobudol platnosť 1. marca 2002, priniesol aj povinnú preregistráciu nadácií.

Od roku 2005 zaznamenávame neustály pokles nadácií zaregistrovaných v jednom roku. V roku 2008 tento počet klesol na 17 nadácií.

Zdroj: Register nadácií a výročné správy, N = 376

Na vznik nadácií v jednotlivých rokoch sme sa pozerali aj z pohľadu typu vzniknutej nadácie, údaje sumarizuje graf 2.

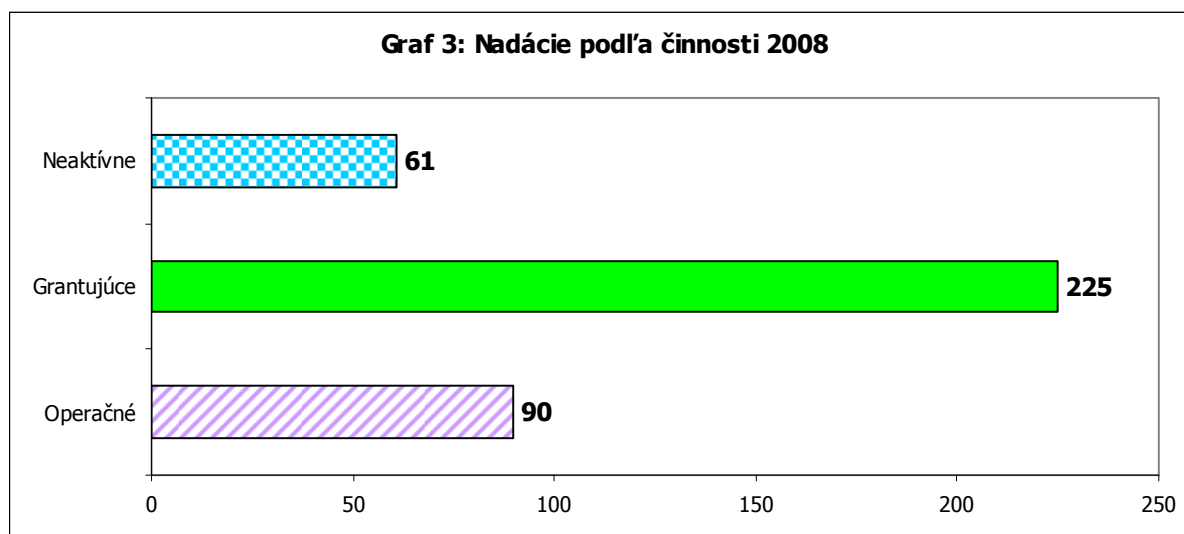
Zdroj: Register nadácií a výročné správy, N = 376

I. 1. ROZDELENIE NADÁCIÍ

Rozdelenie nadácií podľa spôsobu naplňania poslania

Spôsob, akým nadácie naplňajú svoje poslanie, t. j. či vyvíjajú grantovú činnosť, realizujú vlastné programy, alebo sú neaktívne, závisí aj od objemu finančných prostriedkov, ktoré sa im darí získať z vlastných a externých zdrojov. Príjmy nadácií sú premenlivou veličinou, na ktorú majú vplyv mnohé faktory, napríklad legislatíva, daňový systém, stupeň rozvoja firemnej filantropie, spoločenská uvedomelosť občanov atď.

Podľa zverejnených údajov za rok 2008 je možné nadácie podľa spôsobu naplňania svojho poslania rozdeliť nasledujúcim spôsobom:

Zdroj: Register nadácií a výročné správy, N = 376

Porovnanie s rokom 2007

V porovnaní s rokom 2007 je možné konštatovať *pozitívny trend* v počte grantujúcich nadácií, ktorý vzrástol z 211 na 225 nadácií. Klesol aj počet neaktívnych nadácií, a to zo 70 nadácií v roku 2007 na 61 neaktívnych nadácií v roku 2008. Počet operačných nadácií medziročne mierne stúpol, za 82 na 90 nadácií.

I. 2. PRÍJMY NADÁCIÍ

- **Príjmy slovenských nadácií v roku 2008 predstavovali 47 688 959,24 €.**
- **Medziročne boli príjmy nadácií vyššie o 8 827 701,55 €.**

Nadácie získavajú finančné prostriedky na realizovanie svojho nadačného poslania vo forme darov či iných príspevkov od právnických osôb (PO)¹ a fyzických osôb (FO) a takéto príjmy v roku 2008 tvorili 50,35 % (v roku 2007 to bolo 49,5 %) všetkých príjmov nadácií.

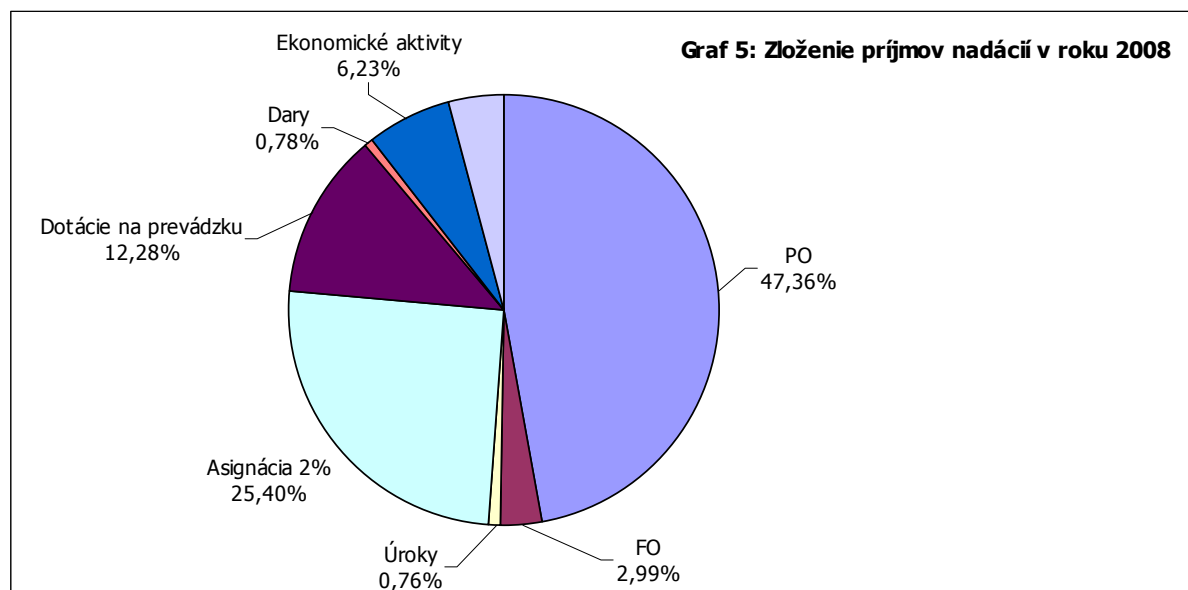
Pri pohľade na príjmy nadácií z asignácie osobitného (2-percentného) podielu zaplatenej dane PO a FO môžeme konštatovať, že tento mechanizmus hrá vo financovaní slovenských nadácií dôležitú úlohu. Príjmy, ktoré plynú do nadačného sektora prostredníctvom tohto mechanizmu, sú po príjmoch od PO a FO druhým najväčším zdrojom príjmov slovenských nadácií (pokles na 25,4 % v roku 2008 oproti 31 % v roku 2007 a 28,7 % v roku 2006).

¹ Príspevky od právnických a fyzických osôb zahŕňajú súkromné aj verejné zdroje. Takéto príspevky nezahŕňajú asignovaný podiel zaplatenej dane, ktorý nadácie vykazujú samostatne.

Tretím najväčším príjmom slovenských nadácií v roku 2008 boli dotácie. Ich podiel na celkových príjmoch dosiahol až 12,28 %.

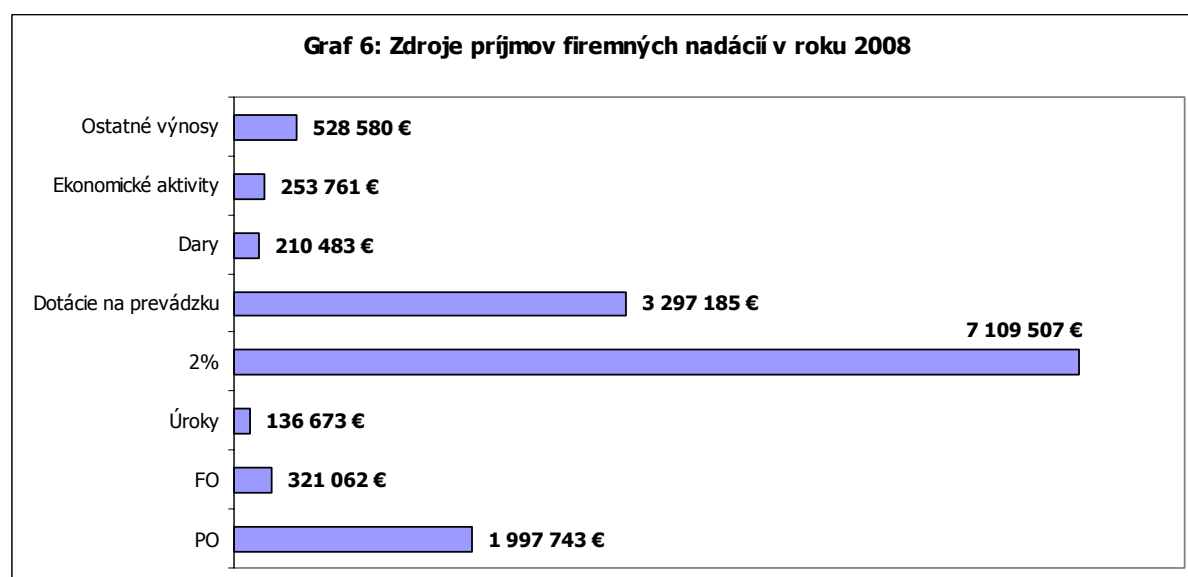
Podľa nadačného zákona, nadácie nemôžu podnikat' s výnimkou prenechania nehnuteľnosti do nájmu, organizovania kultúrnych, vzdelávacích, spoločenských alebo športových akcií, ak touto činnosťou účinnejšie využijú svoj majetok a takáto činnosť bude v súlade s verejnoprospešným účelom nadácie (§ 29 nadačného zákona). Príjmy z takýchto aktivít žiaľ klesali aj v roku 2008, keď predstavovali 6,23% všetkých príjmov nadácií (v roku 2007 to bolo 7 %, v roku 2006 až 9,14 %).

Graf 5 zobrazuje zloženie príjmov slovenských nadácií v roku 2008. Podrobnejšie informácie o zdrojoch príjmov firemných nadácií v roku 2008 poskytuje graf 6, o príjmoch komunitných nadácií graf 7 a o príjmoch ostatných nadácií graf 8.

Zdroj: Výročné správy, N = 376

Príjmy firemných nadácií v roku 2008 predstavovali 13 854 993 € (417 395 523 Sk), čo je o 992 614 € (29 903 503 Sk) viac ako v roku 2007.

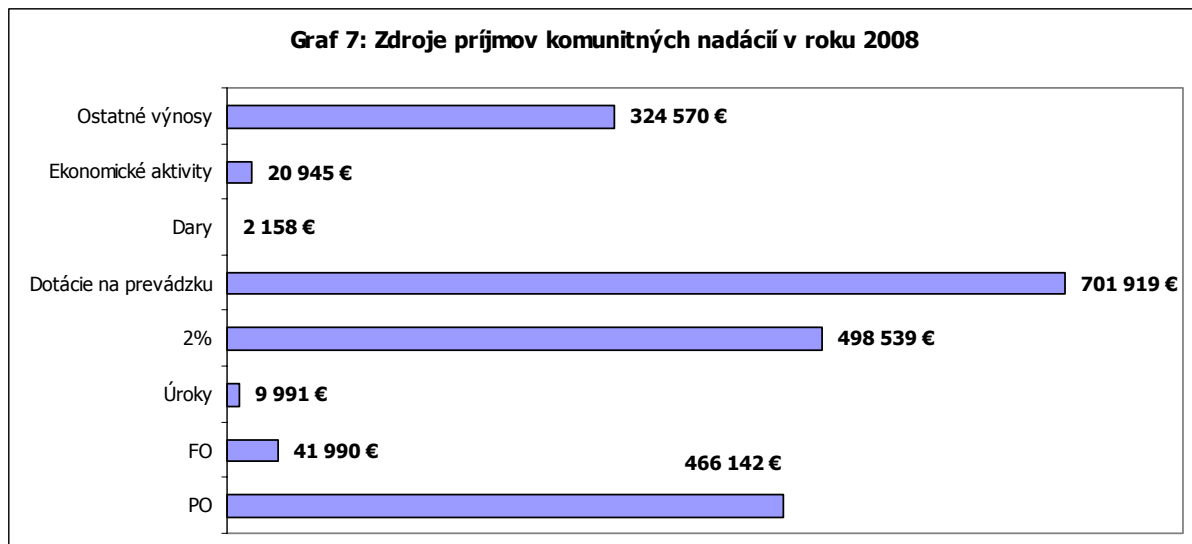

Zdroj: Výročné správy, N = 87

Porovnanie s rokom 2007

- ☞ **stúpili:** príjmy od FO; úroky; dotácie na prevádzku; dary; príjmy z ekonomických aktivít; ostatné výnosy
- ☞ **klesli:** príjmy od PO; príjmy z 2 %

Príjmy komunitných nadácií boli v roku 2008 v celkovej sume 2 066 255 € (62 248 000 Sk), čo predstavuje medziročný nárast takmer o 998 938 € (30 094 000 Sk).

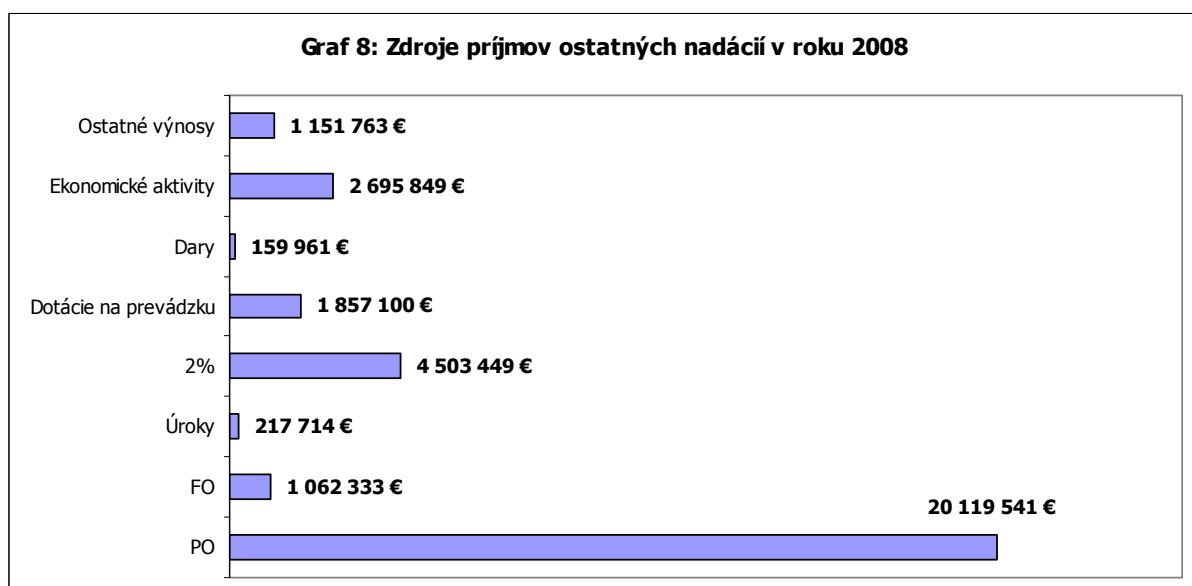

Zdroj: Výročné správy, N = 13

Porovnanie s rokom 2007

- ☞ **stúpili:** príjmy od PO; úroky; príjmy z 2 %; dotácie na prevádzku; ostatné výnosy
- ☞ **klesli:** príjmy od FO; príjmy z ekonomických aktivít

Príjmy ostatných nadácií v roku 2008 boli 31 767 711 € (957 034 063 Sk), čo znamená nárast o 6 836 149 € (205 945 833 Sk).

Zdroj: Výročné správy, N = 215

Porovnanie s rokom 2007

- ☞ **stúpili:** príjmy od FO; príjmy od PO; príjmy z 2 %; dotácie na prevádzku; príjmy z ekonomických aktivít; ostatné výnosy
- ☞ **klesli:** úroky; dary

I. 3. VÝDAVKY NADÁCIÍ

- **Výdavky nadácií v roku 2008 predstavovali 47 156 180,71 €**
- **V porovnaní s rokom 2007 boli výdavky nadácií vyššie o 8 432 312 €**

Výdavky nadácií je možné vo všeobecnosti rozdeliť medzi:

- ☞ **vlastné programy**, ktoré nezahŕňajú výdavky na administratívu nadácie alebo náklady na zabezpečenie ekonomických aktivít nadácie
- ☞ **grantovú činnosť** – rozdeľovanie finančných prostriedkov tretím osobám

Podiel jednotlivých výdavkov medzi nadáciami bol v roku 2008 nasledujúci:

Tabuľka 1²

	Vlastné programy	Grantová činnosť
Firemné nadácie	6 %	88 %
Komunitné nadácie	50 %	33 %
Ostatné nadácie	24 %	52 %

Zdroj: Register nadácií a výročné správy, N = 376

II. NADAČNÉ IMANIE SLOVENSKÝCH NADÁCIÍ

Nadačné imanie je majetok nadácie zapísaný do registra nadácií. Základná hodnota nadačného imania musí byť najmenej 200 000 Sk, pričom túto základnú hodnotu môžu tvoriť len peňažné prostriedky a nehnuteľnosti. Hodnotu prevyšujúcu 200 000 Sk môžu tvoriť aj hnutel'né veci, cenné papiere a iné majetkové práva a hodnoty oceniteľné peniazmi. Hodnotu nadačného imania nie je možné znížiť.

- **Registrované nadačné imanie všetkých slovenských nadácií malo k 31. decembru 2008 hodnotu 11 104 481 € (334 533 614 Sk).**
- **Najvyššiu zaregistrovanú výšku nadačného imania má Nadácia Slovenskej sporiteľ'ne.**

III. MAJETOK SLOVENSKÝCH NADÁCIÍ

Majetok nadácie tvorí nadačné imanie, nadačný fond a ostatný majetok nadácie. Ostatný majetok, ktorý nie je súčasťou nadačného imania alebo nadačného fondu, tvoria peňažné prostriedky, cenné

² Zvyšné percentá tvoria výdavky na administratívu, náklady na zabezpečenie ekonomických aktivít nadácie, náklady spojené s prevádzkou nadácie a iné.

papiere, ako aj iné majetkové práva a peniazmi oceniteľné iné majetkové hodnoty (§ 3, písm. (4) nadačného zákona).

Nadácia môže na podporu verejnoprospešného účelu vytvoriť aj nadačný fond, ktorý vzniká rozhodnutím správnej rady alebo na základe písomnej zmluvy s fyzickou alebo právnickou osobou. Nadačný fond nemá právnu subjektivitu a môžu ho tvoriť finančné prostriedky, ktoré nie sú súčasťou nadačného imania alebo ostatného majetku nadácie. Vo svojich výročných správach 28 nadácií informuje o tom, že spravuje aj nadačné fondy (nárast oproti rokom 2005 a 2006).

- **Aktíva slovenských nadácií mali k 31. decembru 2008 hodnotu 71 325 829 € (2 148 761 946 Sk).**
- **V porovnaní s rokom 2007 klesli aktíva slovenských nadácií o 980 451,84 € (29 537 092 Sk).**
- **Nadácia s najväčšími aktívami bola aj v roku 2008 Nadácia Intenda.**

IV. PROSTRIEDKY PREROZDELENÉ NADÁCIAMI TRETÍM OSOBÁM

- **Grantujúce nadácie udelili v roku 2008 tretím osobám granty na podporu verejnoprospešných projektov v celkovej hodnote 28 832 223 € (868 599 564 Sk).**
- **TOP 10 nadácií v roku 2008 prerozdeleno granty v hodnote 19 734 117 € (594 510 000 Sk), čo predstavovalo takmer 69 % z celkového objemu udelených grantov.**

Nasledujúca tabuľka zobrazuje TOP 10 najväčších slovenských nadácií v roku 2008 podľa objemu udelených grantov.

Tabuľka 2

č.	Názov nadácie	Suma grantov	
1.	Nadácia SPP	5 836 155 €	175 820 000 Sk
2.	Nadácia Habitat for Humanity International	4 859 988 €	146 412 000 Sk
3.	Nadácia Pázmány Péter Alapítvány	4 417 214 €	133 073 000 Sk
4.	Nadácia J & T	836 420 €	25 198 000 Sk
5.	Nadácia Pontis	764 190 €	23 022 000 Sk
6.	Stredoeurópska nadácia	720 640 €	21 710 000 Sk
7.	Nadácia VÚB	671 314 €	20 224 000 Sk
8.	Nadácia otvorenej spoločnosti NOS-OSF	603 399 €	18 178 000 Sk
9.	Nadácia Penta	532 264 €	16 035 000 Sk
10.	Nadácia Slovenskej sporiteľne	492 531 €	14 838 000 Sk
SPOLU		19 734 117 €	594 510 000 Sk

Zdroj: Výročné správy, N = 376

Porovnanie s rokom 2007

- V porovnaní s rokom 2007 stúpol objem grantov a darov na verejnoprospešné aktivity o 2 982 254 € (89 843 374 Sk).
- Podiel TOP 10 grantujúcich nadácií na celkovom objeme udelených grantov ostal na nezmenenej úrovni.

V. OBLASTI PODPORY A ZÁUJMOV

■ Najčastejšie podporovanou oblasťou bola aj v roku 2008 oblasť vzdelávania.

Zostavenie prehľadného zoznamu oblastí podporovaných slovenskými nadáciami komplikuje skutočnosť, že jednotlivé nadácie používajú na označenie oblastí, ktoré podporujú, rôznu kategorizáciu. Pre účely zostavenia tejto Správy sme rovnako ako v minulých analyzované údaje najskôr previedli do Medzinárodnej klasifikácie neziskových organizácií (ICNPO) vytvorenej Center for Civil Society Studies na Univerzite Johna Hopkinsa (USA).

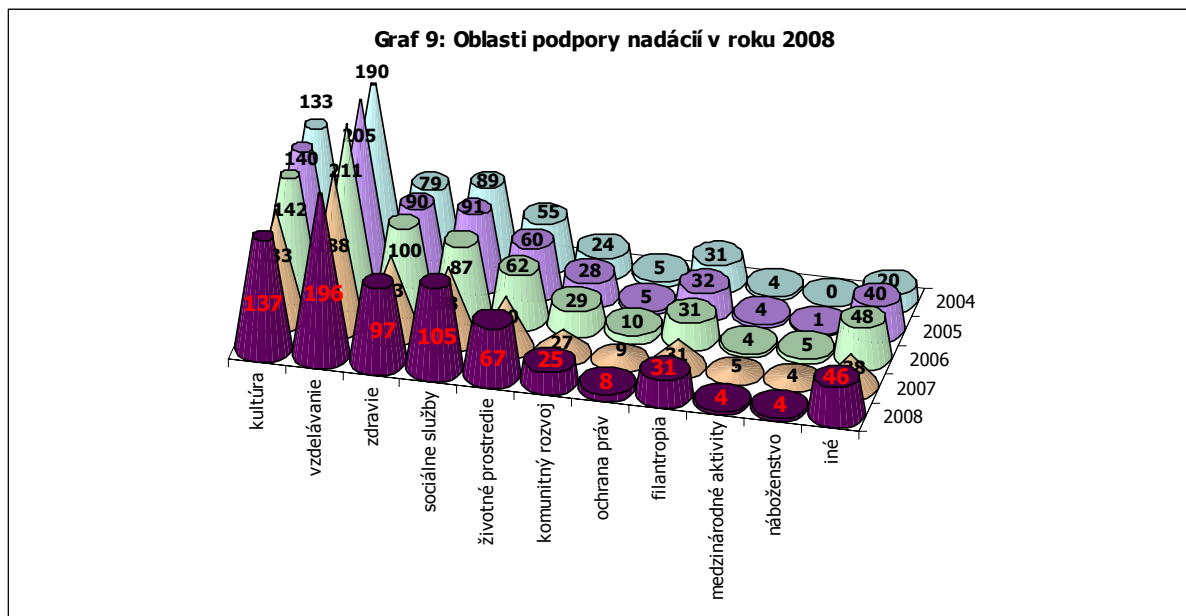
Klasifikácia ICNPO je určená priamo pre neziskové organizácie a zahŕňa 12 hlavných kategórií:

1. Kultúra, šport a voľný čas
2. Vzdelávanie a výskum
3. Zdravie
4. Sociálne služby
5. Životné prostredie
6. Komunitný rozvoj a bývanie
7. Ochrana práv a obhajoba záujmov, politika
8. Filantropia a dobrovoľníctvo
9. Medzinárodné aktivity
10. Náboženstvá a cirkvi
11. Hospodárske a profesijné združenia, odbory
12. Činnosti inde nezaradené

Údaje uvádzané v ročných správach sme roztriedili podľa uvedenej klasifikácie, pričom do kategórie 12 boli priradené činnosti ako napríklad organizovanie konferencií a seminárov, podpora slobody podnikania a liberálnych princípov v ekonomike, rozvoj drobného podnikania, podpora poprivatizačnej revitalizácie slovenských podnikov, historické vozidlá, zvyšovanie profesionálnej úrovne sudcov či vytváranie špecifických nadačných fondov. Podporu hospodárskych a profesijných združení a odborov nemá zaregistrovaný ani jedna nadácia.

Nadácie uvádzali viaceré oblasti svojich záujmov a podpory.

Rozloženie záujmov slovenského nadačného sektora v roku 2008, ako aj porovnanie s predchádzajúcimi rokmi, je možné zobraziť nasledujúcim spôsobom:

Zdroj: Register nadácií a výročné správy, N = 376

© Fórum donorov, 2009

Fórum donorov

Fórum donorov je asociácia popredných organizácií, ktoré udeľujú finančné prostriedky tretím osobám a ktoré sa chcú aktívnejšie podieľať na rozvoji slovenského mimovládneho neziskového sektora, posilnení postavenia donorov, ako aj na podpore a presadzovaní myšlienky zodpovedného darčovstva a filantropie v Slovenskej republike. V roku 2006 sa k tomuto poslaniu pridali aj firemní darcovia, ktorí pri Fóre donorov vytvorili Klub firemných darcov.

Fórum donorov

Hlavatého 10, 811 03 Bratislava, tel./fax: 02/5441 7917, donorsforum@donorsforum.sk
www.donorsforum.sk, www.klubfiremnychdarcov.sk, www.darcovskasms.sk